

ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ
Факультет економіки та менеджменту
Кафедра філософії та соціально-політичних наук

Затверджую:
Декан факультету

проф. Є. В. Мироненко
03.09. 2024

Розглянуто і схвалено
на засіданні кафедри філософії та
СПН
Протокол №1 від 03.09.2024

В. о. завідувача кафедри
доц. О.П. Кваша

**Робоча програма навчальної дисципліни
«Технології виборчих кампаній»**

галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність	052 «Політологія»
назва освітньої програми	«Політологія»
рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
статус	обов'язкова

Розробник: канд. істор. наук, доц. Стешенко Наталія Леонідівна

Краматорськ – Тернопіль
2024

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Показники		Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
денна на базі ПЗСО	денна на базі ОКР «Молодший бакалавр»		денна на базі ПЗСО	денна на базі ОКР «Молодший бакалавр»
Кількість кредитів		ОПП «Політологія»	Обов'язкова	
4,5				
Загальна кількість годин				
135				
Змістових модулів – 2		Професійна кваліфікація: бакалавр політології	Рік підготовки	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)			4	
			Семестр	
			7	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 3 / самостійної роботи студента / 6		Освітньо-кваліфікаційний рівень: перший (бакалаврський)	Лекції	
			30	
			Практичні/Лабораторні	
			15	
			Самостійна робота	
			90	
			Вид контролю	
			залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить для денної форми навчання – 45/90 (1/2).

І ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. **Актуальність** вивчення дисципліни у зв'язку із завданнями професійної діяльності та навчання

Навчальна дисципліна «Технології виборчих кампаній» присвячена вивченню теоретичних та прикладних аспектів виборчих технологій. Розглянуто їх категоріально-понятійний апарат, структура, функції. Аналіз технологій виборчих кампаній крізь призму маніпулятивного, нормативного, маркетингового, структурно-функціонального, медіа-комунікативного та порівняльно-історичного підходів дасть можливість студентам представити виборчі технології як багатоаспектний суспільно-політичний феномен, а також як інтегровану міждисциплінарну систему знань.

Програма вивчення навчальної дисципліни «Технології виборчих кампаній» складена відповідно до Стандарту вищої освіти, освітньо-професійної програми «Політологія» підготовки бакалаврів спеціальності 052 «Політологія».

1.2. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Технології виборчих кампаній» є ознайомлення студентів з основними принципами організації та проведення виборчих кампаній, виявлення особливостей окремих етапів передвиборчої і виборчої боротьби, розуміння специфіки організаційної та комунікативної складових виборчої кампанії.

1.3. **Завдання** дисципліни:

- оволодіння здобувачами знань про сутність сучасних електоральних процесів;

- набуття умінь на практиці застосовувати теоретичні знання по організації виборчої кампанії; аналізувати та співставляти ефективність різних виборчих технологій; критично оцінювати роль технологій виборчих кампаній у виборчому процесі;

- вироблення навичок об'єктивно визначати процесуально-правові й політичні проблеми, що виникають під час виборів та є перешкодою для становлення в Україні та країнах перехідного типу нових демократичних інституцій;

- виховання повноправного громадянина України, який здатен вільно орієнтуватися в суспільному житті, усвідомлювати свою роль та відповідальність перед суспільством і державою;

1.4. Передумови для вивчення дисципліни. Курс пов'язаний із такими навчальними предметами, як «Загальна теорія політики», «Правознавство», «Методика і техніка політологічних досліджень», «Інформаційні війни».

1.5. Мова викладання: українська.

II ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

При викладанні навчальної дисципліни «Технології виборчих кампаній» увага приділяється оволодінню здобувачами такими **загальними та спеціальними компетентностями**:

- знання основних принципів організації та проведення виборчих кампаній (ЗК01);

- здатність описувати, пояснювати й оцінювати особливості окремих етапів передвиборчої і виборчої боротьби, розуміти специфіку організаційної та комунікативної складових виборчої кампанії (СК03);

- здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування (СК05);

- здатність аналізувати публічну політичну діяльність політичних діячів України на місцевому, національному рівні (СК06);

- здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень з історії технологій виборчих кампаній для фахівців та нефаківців (СК09).

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен продемонструвати достатній рівень сформованості наступних **програмних результатів навчання**:

ПРН01. Розуміти принципи організації та проведення, етичні та правові засади виборчого процесу в Україні.

ПРН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати особливості окремих етапів передвиборчої і виборчої боротьби, розуміти специфіку організаційної та комунікативної складових виборчої кампанії у різних історичних, соціальних, ідеологічних контекстах.

ПРН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування. Бути здатними розрізняти і комбінувати ресурси, що можуть бути використанні в цілях здобуття перемоги на виборах; визначати правильну стратегію виборчої кампанії та обирати адекватні тактичні заходи по реалізації цієї стратегії.

ПРН13. Вміти аналізувати публічну політичну діяльність видатних діячів на місцевому, національному рівні.

ПРН16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень з історії виборчих технологій фахівцям і широкій аудиторії.

Здобувачі вищої освіти, вивчаючи навчальну дисципліну «Технології виборчих кампаній», опановують систему знань і навичок, що дозволяють сформувати такі спеціальні результати:

у когнітивній (пізнавальній) сфері здобувач здатний знати і розуміти:

- зміст та сутність виборчих технологій у системі виборчого процесу;
- розглядати діяльність політичних партій та діячів;
- досліджувати етапи розвитку виборчих технологій;
- інтерпретувати інформацію з різноманітних джерел;

в афективній (емоційній) сфері здобувач здатний:

- дискутувати щодо ролі політика у виборчому процесі для орієнтації в суспільно-політичному житті в сучасних умовах;
- співпрацювати з іншими здобувачами та викладачем в процесі обговорення проблемних питань на лекційних та семінарських заняттях, при виконанні і захисті індивідуальних завдань;
- ініціювати і брати участь у дискусії з питань навчальної дисципліни;
- розділяти цінності колективної та наукової етики;
- демонструвати здорові та раціональні уявлення виборчого процесу і, відповідно, ролі окремих дійових осіб в цьому процесі;

у психомоторній (діяльній) сфері здобувач здатний:

- усвідомлювати реальний вплив сучасних технологій виборчих кампаній на функціонування електорального простору;
- самостійно користуватися різноманітними джерелами цифрової епохи, новими телекомунікаційними технологіями (супутникове і кабельне телебачення, Інтернет-ресурси);
- використовувати набутий досвід щодо розвитку технологій виборчих кампаній для орієнтації в суспільно-політичному житті.

III ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
Змістовий модуль 1
Технології виборчих кампаній у системі виборчого процесу

Тема 1. Вступ. Технології виборчих кампаній у системі виборчого процесу: зміст та сутність. Виборча кампанія та її ресурси

Поняття «політичні технології» та «виборчі технології». Структура політичних технологій. Еволюція поняття «технологія» Виборчі технології як різновид політичних технологій. Основні суб'єкти політичних відносин в період електоральної кампанії. Етапи розвитку виборчих технологій.

Виборча та передвиборча кампанії. Адресна виборча кампанія. Етапи виборчої кампанії. Ресурси виборчої кампанії.

Тема 2. Партії та вибори

Електоральні функції партій. Партії – основні суб'єкти виборчого процесу. Союзи партій на виборах. Виборча система як спосіб розподілу мандатів. Сутність мажоритарної виборчої системи. Пропорційна виборча система: ризики партійних проектів. Правові засади організації та проведення виборів. Методи фальсифікації виборів. Адміністративний ресурс і вибори. Відповідальність за підкуп виборців.

Тема 3. Стратегічне планування та стратегічні проекти виборчої кампанії. Громадськість і вибори

Мета виборчих технологій. Поняття «стратегія» та «тактика» виборчої кампанії. Модифікація електоральної поведінки виборців. Формування загальної ідентифікації виборців і політиків. Виборча інженерія.

Базові засади стратегічного планування. Політичний та електоральний (виборчий) маркетинг. Стратегія виборчої кампанії. Тактика виборчої кампанії. Стратегічні проекти виборчої кампанії. Громадськість та вибори.

Тема 4. Виборча команда та виборчий штаб

Виборча команда і виборчий штаб. Управління виборчою кампанією. Структура виборчого штабу: складові елементи, ключові посади та розподіл функціональних обов'язків. Розподіл ролей та підбір персоналу. Група інформаційно-аналітичного забезпечення. Головні функції штабу.

Тема 5. Електорат і його типи. Поведінка та культура виборців

Типи електорату. Типи виборців. Поведінка виборців. Типи виборчої поведінки. Моделі та чинники поведінки виборців. Політична участь. Особливості взаємодії кандидата і виборців в контексті електорального простору. Абсентеїзм як сучасний феномен демократії. Електоральна (виборча) культура.

Змістовий модуль 2

Проведення виборчої кампанії та застосування виборчих технологій

Тема 6. Масова комунікація в виборчих кампаніях

Масова комунікація (виборча пропаганда й агітація) в виборчих кампаніях. Форми виборчої агітації. Рекламна комунікація в виборчих кампаніях. Друковані матеріали політичної реклами в виборчих кампаніях. Зовнішня реклама. Поширення інформаційно-пропагандистських матеріалів.

Тема 7. Особиста комунікація з виборцями

Характеристики кандидата у депутати. Особистий контакт кандидата з виборцями. Закономірності впливу на виборців. Форми особистих контактів з виборцями. Політична риторика. Особливості спілкування в політиці: мистецтво бути гідним. Агітаційна мова: мистецтво залучати прихильників. Мітингова промова, виступ в ЗМІ, проведення прес-конференції.

Тема 8. Засоби масової інформації (ЗМІ) та вибори

Засоби масової інформації (ЗМІ, Mass media) як інституції публічного поширення інформації і комунікації. Поняття медіа-системи. Розробки стратегії роботи зі ЗМІ. Прес-реліз. Особливості та види політичної реклами. Public Relations в політиці та державному управлінні. Маседжі та цільові групи. Пряма розсилка і кампанія «від дверей до дверей». ЗМІ у виборчій кампанії. Інтернет-засоби просування кандидата.

Тема 9. Фінансування виборчої кампанії

Фінанси та вибори. Виборчий фонд і грошова застава. «Брудні гроші» та вибори.

Тема 10. Технології формування іміджу політика та партії

Загальні основи технології «розкручування» міфу, ідеї, іміджу. Іміджелогія. Іконіка. Іміджмейкінг. Формування персонального іміджу політика. Поведінка кандидата в умовах компрометуючого впливу. Формування іміджу партії.

Тема 11. Виборчі технології та виборче мистецтво

Виборчі технології та їхні різновиди. Основні виборчі технології. Диференційні виборчі технології. Вибори як мистецтво.

Тема 12. Особливість використання маніпулятивних технологій в електоральному процесі

Форми політичного маніпулювання свідомістю, їх соціальні наслідки і запобіжні засоби. Маніпулятивні технології в інформаційно-аналітичних телепрограмах. Чорний піар: підходи, зміст, принципи. Ефективність застосування «чорних» PR-технологій. Чорна риторика – маніпулятивна технологія чорного піару. Поняття, форми й методи психологічного захисту. Несвідома та свідомі форми захисту від маніпулювання. Пасивний і активний захист від маніпулювання.

IV СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1 Розподіл обсягу дисципліни за видами навчальних занять та темами

№ з/п	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна / заочна форма)				
		Усього	в т.ч.			
			Лек	Сем	Лаб	СРС
Змістовий модуль 1						
Технології виборчих кампаній у системі виборчого процесу						
1	Вступ. Технології виборчих кампаній у системі виборчого процесу: зміст та сутність. Виборча кампанія та її ресурси	12	4/2	2		6/10
2	Партії та вибори	11	2	1		8/11
3	Стратегічне планування та стратегічні проекти виборчої кампанії. Громадськість і вибори	11	2	1/2		8/9
4	Виборча команда та виборчий штаб	11	2	1		8/11
5	Електорат і його типи. Поведінка та культура виборців	11	2	1		8/11
Змістовий модуль 2						
Проведення виборчої кампанії та застосування виборчих технологій						
6	Масова комунікація в виборчих кампаніях	12	4	2		6/12
7	Особиста комунікація з виборцями	11	2	1		8/11
8	Засоби масової інформації (ЗМІ) та вибори	11	2	1		8/11
9	Фінансування виборчої кампанії	11	2	1		8/11
10	Технології формування іміджу політика та партії	11	2	1/2		8/9
11	Виборчі технології та виборче мистецтво	12	4/2	2		6/10
12	Особливість використання маніпулятивних технологій в електоральному процесі	11	2	1		8/11
Усього годин		135	30/4	15/4		90/127

4.2 Тематика семінарських занять

№ з/п	Тема заняття	К-ть годин
1	Вступ. Технології виборчих кампаній у системі виборчого процесу: зміст та сутність. Виборча кампанія та її ресурси	2
2	Партії та вибори. Стратегічне планування та стратегічні проекти виборчої кампанії. Громадськість і вибори	2
3	Виборча команда та виборчий штаб. Електорат і його типи. Поведінка та культура виборців	2
4	Масова комунікація в виборчих кампаніях	2
5	Особиста комунікація з виборцями. Засоби масової інформації (ЗМІ) та вибори	2
6	Технології формування іміджу політика та партії. Фінансування виборчої кампанії	2
7	Виборчі технології та виборче мистецтво	2
8	Особливість використання маніпулятивних технологій в електоральному процесі	1
	Усього	15

4.3 Перелік індивідуальних завдань

Протягом періоду навчання здобувачі паралельно з аудиторними лекційними і практичними заняттями виконують індивідуальні завдання у вигляді доповіді та презентації, тез доповідей до наукової конференції / семінару та/або наукової статті за обраною тематикою.

Мета індивідуальних завдань: систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст індивідуальних завдань: завершена практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних та семінарських занять і охоплює декілька тем навчального курсу.

Тематика індивідуальних завдань:

1. Сутність технологій виборчих кампаній як сукупності прийомів у виборчому процесі.
2. Зміст та ознаки технологій виборчих кампаній.
3. Класифікація технологій виборчих кампаній.
4. Технологія «двійник»: теорія, практика та перспективи правового регулювання.
5. Адміністративний ресурс у виборчому процесі: теорія, практика та правове регулювання.
6. Застосування виборчих технологій на виборах президента України 2019 року.
7. Виборчий менеджмент і характеристика виборчого штабу.
8. Визначення проблеми та ідентифікація стратегії виборчої кампанії.

9. Оцінка ресурсів виборчого штабу.
10. Аналіз структури виборчого штабу.
11. Оцінка ефективності виборчої технології.
12. Аналіз комунікаційної складової виборчої технології.
13. Моделювання технологій виборчих кампаній.

Практичні завдання:

1. Розробити план виборчої кампанії кандидата в народні депутати.
2. Розробити план виборчої кампанії політичної сили на виборах до парламенту.
3. Розробити план виборчої кампанії кандидата на посаду Президента.
4. Розробити план виборчої кампанії політичної сили на місцевих виборах.
5. Розробити план виборчої кампанії кандидата на посаду голови місцевої ради.
6. Розробити карту-схему ресурсів виборчого штабу на національному рівні.
7. Розробити карту-схему ресурсів виборчого штабу на регіональному рівні.
8. Підготувати алгоритм розподілу функціональних обов'язків у виборчому штабі.
9. Скласти перелік конкурентних переваг і недоліків конкретного кандидата на посаду народного депутата.
10. Скласти перелік конкурентних переваг і недоліків конкретної політичної сили на виборах до парламенту.
11. Розробити план наступальної стратегії виборчої кампанії.
12. Розробити план захисної стратегії виборчої кампанії.
13. Розробити план партизанської стратегії виборчої кампанії.
14. Скласти карту-схему технологій виборчих кампаній.
15. Розробити алгоритм взаємодії виборчого штабу зі ЗМІ під час електоральної кампанії.

4.4 Самостійна робота

Під час самостійної роботи здобувачі опрацьовують матеріал аудиторних занять курсу, і питання винесенні на самостійне вивчення. Розподіл часу самостійної роботи виконується згідно плану навчального процесу та робочого плану дисципліни. Під час самостійної роботи здобувачі звертаються до літератури теоретичного курсу та допоміжної методичної літератури в разі необхідності.

Різновидами самостійної роботи є:

- вивчення лекційного матеріалу;
- самостійне опрацювання за відповідними темами окремих питань з навчальної дисципліни;
- робота з рекомендованою основною і додатковою літературою;
- підготовка доповідей та презентацій до обговорень за відповідними темами на семінарських заняттях;
- підготовка рефератів, статей, матеріалів доповідей конференцій;
- систематизація теоретичних та практичних знань перед модульною контрольною роботою та заліком.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Специфіка дослідження технологій виборчих кампаній

1. Сутність, роль, предмет та об'єкт технологій виборчих кампаній.
2. Соціально-політичні, законодавчі, економічні фактори.
3. Різновиди технологій виборчих кампаній.
4. Характеристика учасників виборчого процесу.

Основна література: [2, 3, 5, 7, 8, 9]

Завдання 2. Менеджмент виборчої технології

1. Характеристика виборчого менеджменту.
2. Управлінська структура виборчого штабу.
3. Особливості роботи з агітаторами.
4. Специфіка підготовка кандидата і роль керівника виборчого штабу.

Основна література: [1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 22]

Завдання 3. Питання тактики і стратегії виборчої технології

1. Основні складові стратегії виборчої кампанії.
2. Етапи виборчої кампанії. План-графік виборчої кампанії.
3. Організація ресурсів виборчої кампанії.
4. Виборчий маркетинг.

Основна література: [2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 21]

Завдання 4. Роль мас-медіа у виборчій технології

1. Специфіка виборчої агітації за допомогою ЗМІ.
2. Сучасні інформаційні технології у виборчих кампаніях.
3. Формування іміджу кандидата у мас-медіа.
4. Формування іміджу політичної сили у мас-медіа.

Основна література: [2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 12]

Завдання 5. Новітні виборчі технології

1. Характеристика сучасних технологій виборчих кампаній.
2. Форми взаємодії з виборцями.
3. Дозволені та заборонені методи конкурентної боротьби за електорат.
4. Можливості адміністративного впливу під час виборчої кампанії.

Основна література: [2, 3, 5, 7, 8, 9, 19, 20]

Завдання 6. Практика вітчизняних та закордонних технологій виборчих кампаній

1. Стан і перспективи розвитку виборчих кампаній в Україні та за кордоном.

2. Виборчі кампанії в Україні.
3. Виборчі кампанії в Європі.
4. Виборчі кампанії в США.

Основна література: [2, 3, 5, 7, 8, 9, 20–25]

Питання для самоконтролю

1. Сутність та принципи технологій виборчих кампаній.
2. Учасники виборчого процесу.
3. Організація та етапи технологій виборчих кампаній.
4. Стратегія і тактика технологій виборчих кампаній.
5. Різновиди виборчих стратегій.
6. Електоральні ресурси.
7. Менеджмент виборчої кампанії.
8. Виборчий штаб та його структура.
9. Керівник виборчої кампанії.
10. Особливості підготовки кандидата.
11. Специфіка виборчої кампанії політичної партії.
12. Форми, методи і прийоми впливу на електорат.
13. Класифікація методів технологій виборчих кампаній.
14. Дозволені та заборонені виборчі технології.
15. Можливості адміністративного ресурсу.
16. Роль ЗМІ у виборчій кампанії.
17. Взаємодія виборчого штабу зі ЗМІ в електоральний період.
18. Соціальні мережі у виборчих кампаніях.
19. Специфіка інформаційних кампаній під час виборів.
20. Особливості виборчої агітації.
21. Принципи формування іміджу політичної сили.
22. Принципи формування іміджу кандидата.
23. Специфіка виборчих кампаній в Україні.
24. Особливості виборчих кампаній за кордоном.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни використовуються наступні методи та підходи до навчання:

Студентоцентроване навчання – розширення автономії здобувача, здатності до критичного мислення на основі результативного підходу, що передбачає нові підходи до навчання з метою розвитку особистості здобувача з урахуванням його ціннісних орієнтацій.

Репродуктивний метод – навчання здобувачів організовується за допомогою практичних вправ та робіт, різних форм самоконтролю, що сприяє формуванню знань, навичок і вмінь у здобувачів, основних розумових операцій (аналіз, синтез, узагальнення тощо).

Комбінація лекційних та практичних занять та консультацій (зокрема особистих консультацій з викладачем та використанням системи Moodle) із розв'язанням ситуаційних завдань, які розвивають аналітичні здібності та навички роботи в колективі.

Пояснювально-ілюстративний метод – здобувачі одержують знання на лекціях, з навчальної або методичної літератури шляхом конспектування, тезування, анування, рецензування, під час консультацій з підготовки рефератів та/або доповідей.

Евристичний метод – під керівництвом викладача або на основі евристичних вказівок здобувачі активно намагаються знайти рішення висунутих у навчанні, або сформульованих самостійно, пізнавальних завдань, що дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на практичних заняттях та контрольних точках.

Методи стимулювання й мотивації навчальної роботи – здобувачі приймають участь у моделюванні рольових ситуацій, створенні ситуацій успіху в навчальній роботі, пред'явленні вимог і методів заохочення.

Метод проблемного викладу та проблемно-орієнтованого навчання, зокрема з проведенням презентацій – розуміння здобувачами поставленої проблеми та формулювання пізнавальних завдань на основі різних джерел та засобів, уміння проаналізувати поставлене завдання, порівняти різні точки зору та підходи, розуміння логіки та думок викладача, усвідомлення та запам'ятовування.

Метод самостійної роботи здобувачів та самостійного навчання – розв'язання практичних завдань та опрацювання теоретичного матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення. Самостійна робота з вивченням оприлюднених навчальних матеріалів, зокрема в системі роботи освітньої платформи дистанційного навчання Moodle DDMA.

Методи організації й здійснення навчальної та наукової діяльності, що поєднує словесні, наочні і практичні методи:

- словесні методи – у вигляді бесіди, інструктажу, лекційного матеріалу, методичних вказівок, співбесід;
- наочні методи, відео методи тощо – проведення лекційних та практичних занять за допомогою презентацій, ілюстрацій, демонстраційного матеріалу, тобто отримання знань завдяки наочному спостереженню;
- практичні методи – за допомогою вправ, практичних прикладів, аналізу статистичних даних, тренувань, тренінгів здобувачі одержують знання та уміння, виконуючі ці практичні дії;
- наукова робота здобувача – наукові дослідження та опрацювання наукової інформації.

Активні методи навчання (дискусійні методи) – в будь-яких формах навчання, включаючи лекційні заняття, використовуються елементи дискусії, а саме: обговорення, дискусії, діалог.

V КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Контроль знань здобувачів здійснюється за рейтинговою накопичувальною (100-бальною) системою, яка передбачає складання обов'язкових контрольних точок. З дисциплін, що завершуються заліком, поточна успішність оцінюється, виходячи зі 100 балів. Здобувач, який склав усі контрольні точки і набрав 55 і більше балів з кожного контролю на початок сесії, має право отримати підсумкову оцінку без складання заліку.

Контрольні заходи включають: поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних і оцінюється сумою набраних балів; модульний контроль, що проводиться у формі підсумкової контрольної роботи за відповідний змістовий модуль та колоквиуму

і має на меті оцінку результатів навчання здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля; підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового заліку, відповідно до графіку навчального процесу.

Оцінювання знань здобувача під час занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями: розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою; уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді ситуацій, у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; уміння здійснювати узагальнення інформації, обґрунтовувати свою власну точку зору та робити висновки; грамотність подачі матеріалу та оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи здобувачів є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей здобувачів ВО з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового заліку, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Переведення набраних здобувачем балів за 100-бальною шкалою в оцінки за національною (5-бальною) шкалою та шкалою ECTS здійснюється в відповідності до таблиці:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
81 – 89	B	добре	
75 – 80	C		
65 – 74	D	задовільно	
55–64	E		
30–54	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
0 – 29	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

VI СЕМЕСТРОВИЙ ГРАФІК

Склад і графік складання контрольних точок дисципліни, форми і терміни контролю для денної форми навчання

№	Назва і стислий зміст контрольного заходу	Рейтингова оцінка		Тиждень
		min	max	
1	Аудиторна робота здобувача оцінюється на основі його відповідей на заняттях, активності у роботі протягом семестру. Поточний контроль – усне опитування в ході лекцій та на практичних заняттях, оцінювання правильності вирішення тестових, практичних завдань на практичних заняттях та при виконанні самостійної роботи. Здобувач здатний продемонструвати критичне осмислення лекційного та позалекційного матеріалу, брати кваліфіковану участь у дискусії з наведенням аргументації.	10	15	1-14
2	Індивідуальне завдання Підготовка презентації за обраною темою і виступ з доповіддю на практичних заняттях, тез доповідей, статті, роботи на конкурс, виступ із доповіддю на конференції	10	15	1-14
3	Модульна контрольна робота №1 (Здобувач виконує тестові завдання, що відповідають програмним результатам навчання за темами змістового модуля №1)	15	30	7
4	Модульна контрольна робота №2 (Здобувач виконує тестові завдання, що відповідають програмним результатам навчання за темами змістового модуля №2)	15	30	14
5	Тестове семінарське завдання №1, №2	5	10	4/11
Оцінка поточної успішності за 100-бальною шкалою (коефіцієнт вагомості=0,5)		55	100	
Підсумковий контроль (коефіцієнт вагомості=0,5) (Письмовий залік у разі підвищення рейтингового балу)		55	100	
Загальний рейтинг = 0,5*оцінка поточної успішності +0,5*оцінка підсумкового контролю				

ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

№	Назва контрольного заходу	Характеристика змісту засобів оцінювання
1.	Контроль поточної роботи на семінарських заняттях	<ul style="list-style-type: none"> • фронтальне опитування за понятійним матеріалом та за питаннями до семінарського заняття; • оцінювання активності участі у дискусіях
2.	Індивідуальні завдання	<ul style="list-style-type: none"> • письмовий звіт або реферат про виконання індивідуального завдання; • оцінювання самостійності та якості виконання завдання в ході звіту-захисту та співбесіди
3.	Контрольні роботи	<ul style="list-style-type: none"> • питання до контрольної роботи
Підсумковий контроль		<ul style="list-style-type: none"> • питання до заліку

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Абетка політична. Вплив громадян на ухвалення політичних рішень : навчальний посібник / за наук. ред. док. наук держ. упр. О.В.Радченка; редактор-упорядник М.Д. Городок, автори-упоряд. С.В. Герасимчук, М.Д.Городок, А.В. Карташов. Вид. 11-е, доп. і перероб. Київ : Вид-во «Березовська», 2016. 76 с.
2. Бебик В.М. Менеджмент виборчої кампанії: ресурси, технології, маркетинг : навч.- метод. посіб. К. : МАУП, 2001. 214 с.
3. Бучин М.А. Демократичні вибори в Україні: принципи, механізми та технології реалізації : монографія. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. 448 с.
4. Виборчі технології та право : метод. рек. до курсу / С.Б. Боднар, І.В. Ковбас, А.М. Худик. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2017. 54 с.
5. Кожевніков В.П. Українці, скоро вибори. Просинайтеся. Київ : ЮСТОН, 2018. 104 с.
6. Нестерович В.Ф. Виборча кампанія : словник сленгових термінів та виразів. Київ : Ліра-К, 2020. 647 с.
7. Остапець Ю.О. Електоральні процеси на Закарпатті у контексті загальнонаціональних виборів : монографія. Ужгород : Ліра, 2016. 410 с.
8. Перемога на виборах: технології, кампанії, принципи : практичний посібник / Городок М. Д., Карташов А. В., Романенко С. О., Стасюк В. Ю., за заг. ред. М.Д. Городка. Київ : 2016. 264 с.
9. Шведа Ю. Політичні партії у виборах: теорія та практика виборчої кампанії : навч.-метод. посіб. К. : Знання, 2012. 373 с.

Допоміжна література

10. Барабаш О., Воробйов О., Кальченко С., Ковтунець В. Вибори народних депутатів України 2002 року: правозастосовча практика судів та виборчих комісій. К. : Нора-друк, 2003. 70 с.
11. Барматова С.П. Політична соціологія: курс лекцій : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.. К., 2003. 252 с.
12. Винников О., Чорній Л. Прозорі вибори та ЗМІ в Україні: правове регулювання. К. : Укр. незалеж. центр політ. дослідж., 2003. 167 с.
13. Головатий М.Ф. Професія – політик. К. : Парламентське вид-во, 2000. 87 с.
14. Кочубей Л. Виборчі технології як механізм досягнення політичного результату. *Людина і політика*. 2003. № 4. С. 56–62.
15. Кузь О.М., Поліщук І.О., Моторнюк Т.М. Виборчі технології в модерному електоральному процесі США та України. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2012. 250 с.
16. Луговська В.В. Маніпуляційний аспект «чорних» PR технологій. *Нова парадигма: Альманах наукових праць*. 2002. Вип. 24. С. 114–116.
17. Медіа та вибори : зб. док. Ради Європи. Київ : К.І.С, 2019. 121 с.

18. Поліщук О.О. Виборчі технології в Україні: специфіка застосування та головні тенденції розвитку : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Харків, 2019. 19 с.

19. Фейки, пропаганда, дезінформація та виборчий процес: як нам захистити демократичні практики? : аналіт. доп. / Д. В. Дубов та ін. ; за заг. ред. Дубова Д. В. Київ : Сталь, 2019. 249 с.

Інтернет ресурси:

20. Богуш Д. 10 секретів політичних кампаній : навч. посібник. К. : Міжнародний республіканський інститут; Вид-во «Березовська», 2017. 168 с. URL: <https://www.iri.org.ua/navchalni-resursy/10-sekretiv-politicnih-kampanii>

21. Готовність до виборів – Перелік необхідного. URL: https://docs.google.com/document/d/1ZXYhYERxN-w8N8xs46EDUy_CLIMdJvEWp8znN2Ule0/edit#heading=h.gjdgxs

22. Депутат місцевої ради та його команда. Практичний курс / заг. ред.: О. Солонтай. Інститут Політичної Освіти, 2012. 80 с. URL: <http://ipo.org.ua/депутат-місцевої-ради-та-його-команда>

23. Закон України від 16.07.2020 № 805-IX, «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення виборчого законодавства». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T200805>

24. Інструментарій для громадян. Посібник із залучення вашої громади до політичних процесів / ред. С. Огородник, В. Думанська та ін. Національний Демократичний Інститут, 2017. 70 с. Інструментарій для громадян.pdf

25. Посібник для політичних партій з політичного фінансування / І. Фещенко, Д. Калмиков, А. Шешеня та ін. Міжнародна фундація виборчих систем в Україні, 2018. 164 с. URL: https://www.ifes.org/sites/default/files/ifes_2018_political_finance_manual_for_political_parties_ukr.pdf

26. Посібник для тренера: Як підготувати та провести тренінг, що матиме вплив / Ш. О'Коннел, А. С. Медені. Національний демократичний інститут. 122 с. URL: https://drive.google.com/drive/folders/1tUHQaekvJUw_AnhMO4o9pudZhpRcEuZ_

27. Стратегія забезпечення кібербезпеки під час проведення виборчої кампанії : посібник. Центр «Белфер» з питань науки та міжнародних справ, Школа управління імені Джона Ф. Кеннеді, 2018. 39 с. URL: https://drive.google.com/drive/folders/1tUHQaekvJUw_AnhMO4o9pudZhpRcEuZ_

28. Типовий комунікаційний план у сфері кібер інцидентів під час виборів : посібник. Центр «Белфер» з питань науки та міжнародних справ, Школа управління імені Джона Ф. Кеннеді, 2018. 34 с. URL: https://drive.google.com/drive/folders/1tUHQaekvJUw_AnhMO4o9pudZhpRcEuZ_

29. Чого не знає депутат? / А. Осіпов. Інститут Політичної Освіти, Київ, 2016. 92 с. URL: http://ipo.org.ua/wp-content/uploads/2016/11/%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%B%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82270_205.pdf